

**Adunarea Generală
a membrilor titulari și
membrilor corespondenți
ai Academiei de Științe
a Moldovei**

**General Assembly
of Full Members and Corresponding
Members of the Academy
of Sciences of Moldova**

HOTĂRÂRE

1 iulie 2022

Nr. III/1

mun. Chișinău

**Cu privire la atitudinea membrilor titulari și membrilor
corespondenți ai Academiei de Științe a Moldovei
vizavi de inițiativa Ministerului Educației și Cercetării
referitor la reforma învățământului superior și a cercetării**

Adunarea Generală a membrilor titulari și membrilor corespondenți ai Academiei de Științe a Moldovei, la care au fost invitați membrii de onoare ai AȘM și Consiliul Directorilor Institutelor de Cercetare, în Sesiunea a III-a din 1 iulie 2022, a abordat inițiativa Ministerului Educației și Cercetării cu privire la reforma domeniului învățământului superior și al cercetării (<https://mec.gov.md/ro/content/universitati-moderne-pentru-o-dezvoltare-sustenabila>) din 27 iunie 2022 și a luat cunoștință de proiectul Hotărârii de Guvern privind reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării, publicat la data de 30 iunie 2022 (<https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/462.pdf>; <https://particip.gov.md/ro/document/stages/proiectul-de-hotarare-de-guvern-cu-privire-la-reorganizarea-prin-fuziune-absorbție-a-unor-instituti-din-domeniile-educatiei-cercetarii-si-inovarii/9333>).

Vom menționa, că expertizarea unui document vital pentru cercetarea din Republica Moldova se propune să fie realizată pe parcursul a doar șase zile lucrătoare.

Până în prezent, opinia Academiei de Științe a Moldovei nu a fost solicitată în mod oficial.

**I) Ca urmare a examinării documentelor, precum și a dezbaterilor pe marginea
subiectului abordat de comunitatea academică, Adunarea Generală a membrilor titulari și
membrilor corespondenți ai Academiei de Științe a Moldovei a constatat:**

Academia de Științe a Moldovei apreciază înalt eforturile susținute ale Guvernului Republicii Moldova în contextul depășirii crizei economice, energetice, a celei umanitare etc.

Comunitatea științifică susține decizia Consiliului European din 23 iunie 2022 privind acordarea Republicii Moldova a statutului de țară-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană. În acest mod, comunitatea științifică va obține oportunități considerabile de internaționalizare a

științei și de integrare în spațiul european de cercetare, locul Republicii Moldova, implicit al oamenilor de știință și cultură, fiind în marea familie europeană.

II) Luând act de inițiativa Ministerului Educației și Cercetării din 27 iunie 2022 și de Proiectul Hotărârii de Guvern privind reorganizarea prin fuziune (absorbție) a unor instituții din domeniile educației, cercetării și inovării, publicat la 30 iunie 2022, Adunarea Generală a membrilor titulari și membrilor corespondenți vine cu următoarea opinie:

1) Exercițând în perioada 2019–2022 una din atribuțiile de bază ale AȘM – elaborarea anuală a Raportului asupra stării științei, Academia de Științe a Moldovei, de fiecare dată, și-a expus tranșant atitudinea cu referire la necesitatea restructurării sistemului de cercetare și inovare din Republica Moldova, aprobarea în bloc a modificărilor și completărilor la prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15.07.2004 (republicat), Hotărârilor Guvernului nr. 381/2019, nr. 382/2019 și nr. 53/2020. Schimbările sunt iminente pentru a readuce pe făgașul normalității sistemul de cercetare și inovare din Republica Moldova, care a avut de suferit după revizuirea din anul 2017 a Codului cu privire la știință și inovare nr. 259-XV din 15.07.2004. Consecințele nefaste ale acestei reforme se resimt deja, pe termen mediu și lung, la capitolul finanțarea științei, infrastructura de cercetare, potențialul științific uman, vizibilitate internațională, pregătirea cadrelor etc.

2) Comunitatea științifică își exprimă regretul și îngrijorarea cu referire la inițiativa MEC cu privire la reforma cercetării și a învățământului superior, care a fost propusă cu nerespectarea prevederilor Codului cu privire la știință și inovare din 2004 (republicat): art. 64 (conform căruia AȘM consultă, la solicitarea Guvernului, proiectele de acte normative în domeniile cercetării și inovării; consultă Guvernul la crearea și dezvoltarea infrastructurii publice în domeniile cercetării și inovării. Potrivit art. 23 *Infrastructură a domeniilor cercetării și inovării* reprezintă o totalitate a organizațiilor care contribuie la desfășurarea activității științifice și de inovare: Academia de Științe, alte organizații din domeniile cercetării și inovării), precum și a prevederilor Legii cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017: art. 21 (ce descrie etapele elaborării proiectului actului normativ), art. 25, 26 (cu referire la studiul de cercetare și etapele principale ale analizei *ex ante*), art. 34 (care prevede expertiza proiectului actului normativ).

3) Conceptul reformei, anunțat de MEC, a fost elaborat fără transparență, opiniile experților și ale evaluatorilor naționali, precum și ale celor externi (dacă acestea au existat), nu au fost aduse la cunoștința comunității academice și nu au fost supuse dezbaterilor publice.

4) În lipsa Metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării (care există doar în formă de proiect), acest exercițiu de reformă, anunțat de MEC, este neargumentat din punct de vedere științific, tehnologic, economic.

5) AȘM consideră că integrarea științei și educației, învățământului superior, a mediului de afaceri este necesară pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova și se încadrează în strategia de dezvoltare a țării în diferite domenii. Proiectul propus, însă, este lipsit de viziune complexă asupra dezvoltării ulterioare a cercetării științifice în Republica Moldova și mecanismelor concrete de implementare.

Nu este clar modul în care vor fi consolidate legăturile între instruire și cercetare în urma transferului la universități al institutelor de cercetare, care va fi statutul institutelor, al cercetătorilor și personalului auxiliar care deservește procesele de cercetare.

Respectând principiile democratice, institutele de cercetare ar trebui să beneficieze de un anumit grad de libertate privind decizia de asociere în funcție de performanța dovedită și activitatea îndeplinită, în baza evaluării interne și externe.

6) Nu sunt argumentate „beneficiile” pentru cercetători, întrucât prezența unui „loc stabil de muncă, care nu va depinde doar de proiectele câștigate sau realizate” poate fi asigurată și în cadrul institutelor de cercetare fortificate, al unor institute naționale.

Unul din „beneficiile pentru cercetători” ține de „șanse sporite de a accesa fonduri mai mari pentru cercetare, ei fiind parte a unei universități solide”, ceea ce este lipsit de argumente. Dimpotrivă, odată cu pierderea identității și a personalității juridice ale institutelor, accesarea la fonduri și proiecte europene/internaționale devine mai dificilă, noile structuri fuzionate/absorbite de universități fiind lipsite de continuitate, identitate, tradiție în domeniul cercetării și de alte aspecte importante.

Totodată, atenționăm asupra faptului că realizarea reformei în cauză va conduce la disponibilizări în masă ale angajaților din domeniile cercetării și inovării.

Nu este argumentată și posibilitatea de interacțiune a cercetătorilor cu studenții care au vocația cercetării, dat fiind faptul că majoritatea cercetătorilor din cadrul institutelor de cercetare sunt încadrați în universități în calitate de cadre didactice și au avut tot timpul această posibilitate de a interacționa cu studenții.

Un alt „beneficiu” se referă la participarea cercetătorilor „la luarea de decizii cu privire la procesul de studii din universități”, fără a se stipula care este statutul institutelor de cercetare, absorbite de universități, și în temeiul cărui statut cercetătorii care nu vor desfășura activitate didactică vor avea posibilitatea, dar și dreptul de a lua decizii. Nu este clar de ce această posibilitate nu poate fi realizată fără pierderea de către institute a statutului de persoană juridică.

7) AȘM și-a exprimat în mod consecvent opinia că dezvoltarea insuficientă a relațiilor de cercetare, educație și mediu de afaceri necesită fortificare prin colaborarea strânsă a acestor entități. Unele institute de tip academic au fost fondate cu luarea în considerare a specificului național al cercetării (agricultură, mediu, limbă, istorie etc.) și posibil, sunt neprofitabile din punct de vedere economic, dar foarte importante, pe termen mediu și lung, pentru dezvoltarea durabilă a societății.

8) În contextul obținerii de către Republica Moldova a statutului de țară-candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, comunitatea științifică se adresează Academiei de Științe din spațiul european, precum și conducerii Republicii Moldova, pentru a stopa realizarea acestui gen de reformă, anunțată de MEC, care nu va conduce la fortificarea institutelor de cercetare și a învățământului superior, dar dimpotrivă – la diminuarea vizibilității internaționale, cauzată de pierderea personalității juridice a institutelor de cercetare de tip academic, care au fost fondate, începând cu anul 1946.

III) Adunarea Generală a membrilor titulari și membrilor corespondenți ai Academiei de Științe a Moldovei CONSIDERĂ:

1) Procesul de reformare a domeniilor de cercetare și inovare prezentat de MEC în proiectul Hotărârii de Guvern din 30 iunie 2022 este necesar de stopat, deoarece o astfel de reformă amplă trebuie bine gândită, argumentată, consultată cu comunitatea științifică și societatea.

2) Este necesară reluarea activității grupului de lucru inter-instituțional, format din specialiști de la ministere, universități, AȘM pentru elaborarea cadrului normativ din domeniile cercetării și

inovării, în scopul racordării și modificării prevederilor Codului Educației, Codului cu privire la știință și inovare, altor hotărâri ale Guvernului.

3) Pentru a nu admite pierderea identității institutelor de cercetare, a vizibilității lor internaționale, este imperios necesară păstrarea personalității juridice, a autonomiei decizionale și financiare a institutelor de cercetare.

4) În contextul reformării sistemului de cercetare, este necesară aprobarea și adaptarea experienței statelor vecine, cum ar fi România și Ucraina, unde institutele de cercetare funcționează în cadrul academiilor de științe, oferind condiții optime pentru dezvoltarea științelor fundamentale și aplicative în vederea îndeplinirii comenzilor de stat.

5) Intențiile, propunerile de reformare trebuie să se bazeze pe o evaluare obiectivă și transparentă (cu criterii și indicatori clari), pe o argumentare convingătoare și doar în urma discuțiilor publice atât în cadrul colectivelor vizate, cât și la nivel de întreaga comunitate științifică.

**Președinte interimar,
membru corespondent**

Svetlana COJOCARU

**Secretar științific general,
doctor habilitat**

Liliana CONDRATICOVA